

Hotnews – 25 octombrie 2011

Regimuri ilegitime si criminale: Confruntarea cu trecutul comunist in Republica Moldova si in Romania

Trecutul nu este o alta tara. Eram anul trecut, in luna iunie, la Chisinau, participam la o conferinta internationala despre totalitarism organizata de Fundatia Soros din Republica Moldova si de grupul de istorici din Comisia pentru analiza dictaturii comuniste din acea tara. Am fost invitat, intr-una din seri, impreuna cu istoricul basarabean Igor Cașu, la o emisiune de televiziune, moderata de cunoscuta jurnalista Natalia Morari. Ne-am trezit fata in fata cu doi nostalgici ai bolsevismului, negationisti lipsiti de orice urma de jena, gata sa justifice ororile deportarilor in masa si sa jignesca memoria celor cazuti victime unui regim barbar intemeiat pe o ideologie a resentimentului, a exclusivismului si a exterminismului social, cu certe implicatii de etnocid, deci de genocid. Cand noi vorbeam despre represiunile in masa, despre deportarile menite sa duca la “purificare sociala”, cei doi ne replicau invocand pretinsele abuzuri ale “Romaniei burghezo-mosieresti”. Este vorba de lozinci scoase de la naftalina, de placi de gramofon stricate, utilizate ad nauseam pentru a sustine pozitii de un cinism netarmurit. Igor si cu mine le-am raspuns fara a ne pierde cumpatul, desi, trebuie sa recunosc, era o teribila incercare a rabdarii noastre. Nu vorbeam pentru ei, acei oameni erau surzi din punct de vedere etic, ci pentru cei care urmareau emisiunea, pentru cei care reprobau si desfid obscenitatea elogiului bolsevismului, in oricare dintre incarnarile sale.

Comisia de la Chisinau a avut propria istorie, comparabila pana la un punct cu aceea a Comisiei Prezidentiale din Romania. Despre aceasta din urma scriu acum o carte care va apare, in engleza, la o cunoscuta editura universitara. Numitorul comun al atacurilor din Republica Moldova, ca si in Romania, era si ramane respingerea necesitatii unei asumari oneste a trecutului traumatic, romantizarea si minimalizarea experientelor totalitare, negationismul impertinent, ignoranta sistematic cultivata si indiferenta scandaloasa in raport cu victimele. In timpul conferintei, un grup de tineri mobilizati de PC al Moldovei, au manifestat in fata hotelului unde se desfasurau lucrarile, acuzandu-ne de “fascism”. A vorbi despre crimele comunismului, a le documenta de o maniera riguroasa, a deschide arhivele atata amar de vreme secretizate, a explora ramificatiile pe lunga durata ale distrugerii statului de drept, ale eliticidului organizat cu morbida patima, a genera un probatoriu istoriografic, credeau acesti demonstranti lobotomizati, inseamna a sustine fascismul. Se recurgea la acelasi tip de manipulari semantice ordinare precum cele utilizate in Europa de Est si Centrala in anii de dupa al II-lea razboi mondial, cand lideri democratici precum Iuliu Maniu ori Dinu Bratianu erau acuzati de simpatii fasciste. Orice ar crede diversii anti-anticomunisti, justitia morala este un imperativ al consolidarii democratice. Ea poate fi sabotata, dar nu poate fi interzisa. **Constiinta istorica europeana nu poate ramane scindata la infinit. Catastrofa comunista trebuie cunoscuta si condamnata la fel ca si aceea fascista.**

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, cu sprijinul Konrad Adenauer Stiftung, împreună cu Fundația Soros România organizează dezbaterea Comisiile de analiză a trecutului comunist în Republica Moldova și România, în data de 25

octombrie 2011, începând cu orele 17:30, în sala de conferințe a IICCMER (Str. Alecu Russo, nr. 13-19, etaj 5, ap. 11).

La eveniment vor participa istoricii Igor Cașu și Sergiu Musteață, membri ai Comisiei pentru Analiza și Evaluarea Regimului Totalitar Comunist din Republica Moldova, și Cristian Vasile și Adrian Cioflâncă (membri ai Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România și ai conducerii executive a IICCMER). Vorbitoarii vor discuta provocările procesului complex de documentare și asumare a crimelor unor regimuri totalitare în țări în care nostalgia față de comunism este încă endemică, chiar și în rândurile generațiilor care nu au avut experiența directă a acestui teribil trecut. Discuția va fi moderată de Bogdan Cristian Iacob, secretar al Consiliului Științific al IICCMER. Dezbateră va fi deschisă de Dr. Holger Dix, director al reprezentanței KAS din România și Republica Moldova.

<http://www.hotnews.ro/stiri-opinii-10515040-regimuri-ilegitime-criminale-confruntarea-trecutul-comunist-republica-moldova-romania.htm>

Hotnews – 28 octombrie 2011

Cum au fost create comisiile de analiza a trecutului comunist in Romania si Moldova

Mai multi istorici din Romania si din Basarabia au vorbit saptamana aceasta, la sediul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului (IICCMER), despre contextul crearii comisiilor de analiza a trecutului comunist in Romania si Moldova. Au fost facute de asemenea comparatii intre comisia din Basarabia si cele doua comisii din Romania (Comisia Tismaneanu - pentru analiza dictaturii comuniste, respectiv Wiesel - pentru studierea Holocaustului). *"In cazul Comisiei Wiesel reactia principala a fost indiferenta, in cazul Comisiei Tismaneanu am avut parte de mult taraboii",* a explicat istoricul roman Adrian Cioflanca.

Contextul crearii comisiei de analiza a trecutului comunist in Moldova

Sergiu Musteata (istoric si membru al Comisiei pentru Analiza si Evaluarea Regimului Totalitar Comunist din Republica Moldova):

"Cum s-a intocmit Comisia de la Chisinau: initiativa apartine exclusiv presedintelui interimar Ghimpu, care a venit in decembrie 2009 cu o propunere de a organiza o astfel de Comisie si in Republica Moldova, desi nu stim cine i-a sugerat aceasta idee.

Bineinteles ca in mediul academic, intre istorici, se discuta de multa vreme o astfel de initiativa. Insa conjunctura politica nu era foarte favorabila: intre 2001 si 2009, la guvernare a fost Partidul Comunist din Republica Moldova.

In contextul evenimentelor din aprilie 2009 si venirea unei aliante democratice la putere, domnul Ghimpu a considerat oportun sa repare aceasta intarziere in ceea ce inseamna luarea unei atitudini la nivel politic vizavi de regimul totalitar comunist.

In cadrul Comisiei au fost aprobate 30 de persoane, majoritatea istorici. S-a convenit sa faca parte si specialisti in domeniul lingvistic, juristi, sociologi, economisti.

L-am consultat pe colegul Igor Casu, care a pregatit in decembrie un memoriu ce ne-a ajutat pentru a argumenta proiectul de decret. Presedintele Ghimpu voia ca decretul sa fie semnat si emis in ajunul sarbatorilor de Craciun. A spus ca vrea sa le faca un cadou comunistilor cu prilejul sarbatorilor de Craciun. Dar conjunctura politica nu a fost favorabila. Pe data de 22 decembrie, cand decretul trebuia prezentat public, dansul a dat inapoi si l-a amanat. S-a intamplat la 14 ianuarie 2010, cand decretul a fost semnat.

Contextul a fost foarte clar: contextul crearii Comisiei a fost instabilitatea politica de la Chisinau, lupta continua a partidelor democratice cu Partidul Comunist si incercarea de a spune niste lucruri legate de regimul totalitar comunist, de care se ascundeau comunistii, desi, la diferite intruniri, cand discutam cu ei, reprezentantii partidului spuneau ca au condamnat de multa vreme Partidul Comunist la una dintre plenarele Comitetului Central al Partidului Comunist al Republicii Moldova. Noi am insistat pe ideea unei abordari stiintifice, pe accesul la arhive".

Igor Casu (istoric si membru al Comisiei pentru Analiza si Evaluarea Regimului Totalitar Comunist din Republica Moldova):

"Contextul in care a aparut aceasta comisie la Chisinau este legat de criza politica declansata dupa aprilie 2009. Dupa cum stiti, scrutinul din 29 iulie 2009 nu a oferit castig de cauza nici unui partid sau unei aliante care sa creeze majoritatea parlamentara necesara pentru alegerea Presedintelui. Presedintele de atunci, Mihai Ghimpu, a mizat pe Comisie ca sa dam un verdict asupra trecutului comunist in asa fel incat aderenta electoratului sa scada putin. Noi am fost in dilema, dar pana la urma am decis sa venim in intampinarea Puterii. Stiti bine, accesul la arhive este legat de decizia politica. Am spus sa nu ratam aceasta ocazie. Per total, cred ca nu regretam acest lucru.

Noi reprezentam intai societatea civila, nu un partid. Reactia comunistilor a fost foarte dura. Am avut chiar o intalnire cu presedintele partidului, Voronin. Si am fost atacati foarte dur, in stilul cunoscut in care acesti lideri se exprima, mai ales in cazul in care era vorba de sigla lor. Replica noastra a fost ca de fapt problema este in ceea ce-si asuma Partidul Comunistilor din Republica Moldova, pentru ca potrivit statutului aprobat in 2008, scrie clar ca PCRM (Partidul Comunistilor din Republica Moldova) este "mostenitor de drept al ideilor si practicilor PCM" (Partidul Comunist al Moldovei Sovietice). In masura in care exista acest articol, sigur ca activitatea Comisiei are o conotatie politica, dar problema vine de la voi".

Contextul crearii comisiei de analiza a trecutului comunist in Romania

Cristian Vasile (istoric roman si membru al Comisiei Prezidentiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania si al conducerii executive a IICCMER):

"Ideea condamnarii comunismului in Romania apare inca din 1990 si e legata si de prezenta lui Ion Iliescu in fruntea statului. Crearea Comisiei Prezidentiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste trebuie inteleasa in contextul de dupa decembrie 2004.

Se vorbește foarte mult de acea competiție între partide, între Palatul Victoria și Palatul Cotroceni, care a dus și la crearea Comisiei.

Aici este un complex de factori: este vorba de puterea precedentului - este vorba de crearea Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului. Este vorba de condamnarea Holocaustului și a fascismului românesc, printr-un raport final. Asta e deja un precedent. Din nou e repusă pe agenda publică și condamnarea regimului comunist din România.

Pe lângă această competiție pentru un public anticomunist, există și o presiune socială, a organizațiilor civice, a Asociației Fostilor Detinuți Politici, a domnului Constantin Ticu Dumitrescu. A fost o presiune de jos, care a influențat și factorul politic, iar în martie-aprilie 2006 se atinge un punct critic și este luată o decizie politică de creare a acestei Comisii".

Adrian Cioflanca (istoric român și membru al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România și al conducerii executive a IICCMER)

"Comisiile de Adevăr, uitându-ne la peisajul instituțional est-european, nu apar de prea mult timp. Avem o cercetare excelentă făcută de Priscilla Hayner pe 21 de Comisii de Adevăr și indicatorii apariției acestor Comisii ar fi:

- tranziția spre democrație după caderea unui stat dictatorial se face cu dificultate
- există încă puțină voință la nivel politic, social și academic, peste masa critică, pentru ca chestiunile delicate din trecutul recent să fie confruntate
- dar, pe de altă parte, există o anumită doză de voință politică ce face ca astfel de Comisii să fie înființate
- factorul politic e important ca să împingă lucrurile puțin mai în față
- arhivele sunt semi-închise
- sistemul judiciar nu-și face treaba în a chema în justiție pe cei care au fost vinovați de crime și de abuzuri în timpul regimului dictatorial

Comisiile de Adevăr nu sunt revoluții. Cine se așteaptă la momentul adamic după publicarea rapoartelor acestor Comisii își produce o supraestimare a așteptărilor. Pentru că toate lucrurile astea se întâmplă în medii politice complicate. Dar vedem că ele rămân momente de referință în istoria instituțională. Se produc schimbări instituționale: și în Moldova, și în România accesul la arhive este mai bun astăzi decât era acum câțiva ani.

În România putem studia și istoria Holocaustului, și istoria comunismului în școli și în universități. Există discuții în desfășurare legate de un muzeu al comunismului.

Diferențe între Comisia Wiesel și Comisia Tismaneanu

- Comisia Wiesel - înființată în 2003, condusă de Elie Wiesel, Comisie Internațională de Studiere a Holocaustului în România
- Comisia Tismaneanu - înființată în aprilie 2006, condusă de Vladimir Tismaneanu, Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România

Comparatii intre cele doua comisii din Romania si comisia din Basarabia:

- Comisia Wiesel - e mai mult rezultatul unei presiuni internationale
- Comisia Tismaneanu - e mai mult rezultatul presiunii interne
- in cazul Republicii Moldova: presiunea interna, dar si vointa politica au fost esentiale
- Wiesel - raportul final a fost scris in exclusivitate de oameni de stiinta, istorici, politologi
- Tismaneanu - raportul final a rezultatul colaborarii dintre scriitura stiintifica si o anumita integrare a discursului memorial Spre ex: Asociatia Fostilor Detinuti Politici are o contributie importanta
- Comisia din Republica Moldova a fost formata exclusiv din oameni de stiinta, ceea ce nu s-a intamplat nici intr-o comisie, nici in cealalta
- Comisia Wiesel - raportul s-a bazat pe "state of the art", pe ceea ce se scrisese pana in acel moment pe subiect, pentru ca nu a fost timp de cercetari noi. Dar a fost valorificat un volum foarte mare de literatura, publicat in special in Occident, prea putin la indemana publicului din Romania.
- Comisia Tismaneanu - a contat foarte mult accesul de cateva luni pe care l-am avut la fonduri noi de arhiva si la informatii noi
- La fel si in cazul Comisiei din Republica Moldov
- Comisia Wiesel a functionat pe subgrupuri care s-au ocupat de articole
- Comisia Tismaneanu a fost plenara si grupuri de lucru mai putin institutionalizate

http://life.hotnews.ro/stiri-prin_oras-10543875-cum-fost-create-comisiile-analiza-trecutului-comunist-romania-moldova.htm

Hotnews – 28 octombrie 2011

Adrian Cioflanca (istoric) despre lupta pentru arhivele comuniste: *Ne erau ascunse fonduri intregi, erau scoase file din dosar. Era o lupta ca in primul razboi mondial: metru cu metru*

Problema arhivelor militare din Romania, cultura secretomaniei, importanta birocratilor de nivel mediu sau mic, reusitele si nereusitele Comisiei Tismaneanu, "ierarhii inverse" si "rezistenta de jos" din cadrul institutiilor, "rezistenta prin cultura" - sunt cateva dintre subiectele discutate in cadrul unei dezbateri organizate saptamana aceasta de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului: "Comisiile de analiza a trecutului comunist in Republica Moldova si Romania". Printre invitati s-au aflat si istoricii Adrian Cioflanca si Cristian Vasile.

- Pentru Ministerul Apararii si pentru ale ministere de forta, momentul aderarii la NATO a fost un prilej de a resecretiza documente care anterior lui 2002-2004 erau libere
- De ce nu a avut Comisia Tismaneanu acces la arhivele SOVRUM-urilor

Adrian Cioflanca (istoric roman si membru al Comisiei Prezidentiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania si al conducerii executive a IICCMER):

"Arhivele militare din Romania sunt inca semi-inchise. Centralizarea excesiva duce si la deresponsabilizarea celor din ierarhie sau sistemul functioneaza astfel incat toata lumea se deresponsabilizeaza si cere decizii de la varful arhivelor. Am avut de-a face pe parcursul functionarii Comisiei Tismaneanu, in cazul anumitor institutii, cu un fel de "ierarhii inverse" sau "rezistenta de jos".

Este foarte important de stiut ca in arhive exista birocrati de nivel mediu-mic, dar care sunt foarte importanti in agrenaj. Din cauza culturii secretomaniei in care traiesc, din cauza conservatorismului sau a nationalismului pe care il impartasesc, din cauza fricilor, din cauza comoditatii, restrictioneaza suplimentar accesul, chiar peste norma de sus. Nu intotdeauna schimbarea la varful arhivelor rezolva lucrurile, sau nu intotdeauna un mandat politic iti asigura accesul nelimitat la documente.

Noi aveam sprijin de la Ministerul de Interne, dar constatam ca la Arhivele Nationale existau tot felul de rezistente. Aici a contat si decizia conducerii Arhivelor de la acea vreme de a ne fi restrictionat accesul din varii motive: politice, culturale samd. Anume: ne erau ascunse fonduri intregi, erau scoase file din dosar etc. Era o lupta ca in primul razboi mondial: metru cu metru."

Cristian Vasile (istoric roman si membru al Comisiei Prezidentiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania si al conducerii executive a IICCMER):

"Au existat situatii care ne-au surprins. Spre exemplu: un consilier care ne-a ajutat foarte mult, dar care a si avut reactii pe care nu le anticipam, se pregatea sa devina sef la Serviciul de Informatii Externe. Si de aici tot soiul de intrebari legate de accesul nostru (vizam un acces foarte larg) inclusiv la documentele spionajului romanesc de dupa 1945.

Au existat si obiective secundare, pe langa elaborarea unei sinteze stiintifice. Ne-am propus sa sprijinim si CNSAS-ul in disputa cu Serviciile Secrete. In 2006 a inceput acel proces prin care aproape 2 milioane de dosare au fost transferate catre CNSAS, de la Serviciile de Informatii. Sigur ca era si o lupta in jurul Arhivelor Nationale.

Directia Instantelor Militare tinea, pana in 2006, de Ministerul Justitiei. Fiind un control civil, lucrurile pareau mai simple. Ministru era Monica Macovei, care era foarte favorabila deschiderii arhivelor Ministerului Justitiei. S-a intamplat ca Directia Instantelor Militare chiar atunci sa treaca in subordinea Ministerului Apararii. Ceea ce cumva a complicat lucrurile, nu neaparat pe motiv de reacredinta, ci o fireasca prudenta din partea unui sef al unei institutii care trece de la departament civil la un departament cazon. Lucrurile s-au remediat, dar a fost o intreaga lupta care s-a dus atunci si ne-a intarziat.

Spre deosebire de alte comisii, noi nu am avut "subpoena power", deci dreptul de a convoca faptuitori, ofiteri, tortionari samd, ceea ce CNSAS-ul are. Ne-am bazat pe cercetarea de arhiva, pe marturiile orale".

Despre dezbaterile din interiorul Comisiei de la Bucuresti:

- Am cazut de acord sa evitam sintagme precum "Rezistenta prin cultura". Sunt surprins sa constat ca acest termen este astazi cotate pozitiv, de istorici care acum cinci ani aveau alta parere.
- S-a discutat si in jurul conceptului de genocid. Au fost si personalitati in jurul carora am purtat discutii in contradictoriu. Chiar Presedintele Comisiei Prezidentiale, Vladimir Tismaneanu, a avut un punct de vedere diferit de restul Comisiei in ceea ce il priveste pe scriitorul Eugen Jebeleanu, au existat si discutii privind numarul victimelor.
- Nu intotdeauna disidentii sau fostii detinuti politici au fost si cei mai radicali. A existat o nuanatare din partea lui Radu Filipescu in legatura cu personalitatea lui Petru Groza.

Despre reusitele si nereusitele Comisiei Tismaneanu:

- Am reusit sa transparentizam arhivele, in special Arhivele Nationale. Din iulie 2007 e o politica de transparenta foarte mare a Arhivelor Nationale.
- Exista recomandarea unui manual pentru liceu, exista un manual optional de istorie a comunismului. Recent, Camera Deputatilor a votat legea pentru declararea Zilei pentru Comemorarea Victimelor Comunismului.
- Deja sunt sentinte privind recuperarea dreptului de proprietate, in Maramures de exemplu, legate de paduri sau la Cluj de anulara unor sentinte.
- Nereusite ale recomandarilor facute de Comisie: Legea Lustratiei, care nu stiu in ce masura se poate acum vota.

Despre ministerele de forta din Romania:

- Pe langa legislatia privind protectia datelor cu caracter personal, a existat si momentul aderarii la NATO. Pentru Ministerul Apararii si pentru alte ministere de forta, a fost un prilej de a resecretiza documente care anterior lui 2002-2004 erau libere, accesul se putea face. Exista istorici militari care ne-au aratat documente si dosare care inainte puteau fi citate, dar care dupa aceasta data au fost reclasificate.
- Ministrii de Interne si ai Apararii de orice devin prizonierii propriilor subordonati. In 2006, era un chestor la Ministerul de Interne, un secretar general al ministerului mostenit de prin 2002-2003, epoca de glorie a guvernarii Adrian Nastase. Evident, nu avea nici un interes sa fie amabil cu noi si sa militeze pentru transparentizarea arhivelor Ministerului de Interne. Ma tem si de acest fenomen: rezistenta institutionala.

Acces la arhivele SOVROM-urilor

Arhivele SOVROM-urilor [n.r. societati mixte romano-sovietice, infiintate in 1945, in urma unui acord intre Romania si Uniunea Sovietica]. Ne-am adresat mai multor ministere. Pana la urma am dat de urma acestei arhive. Ni s-a raspuns in cele din urma de la Ministerul de Finante. Nu era in Centrala, in sediul institutiei. Era undeva in zona Grozavesti-Regie. Si pentru ele, documente din 1946, 1950, pana in 1956, iti trebuia certificatul ORNISS. Am aflat de existenta acestui depozit spre finalul activitatii Comisiei. Expertului nostru in probleme economice i-a fost cerut acest certificat. Evident nu a existat timp. Iar dupa incetarea activitatii Comisiei i s-a spus: "Ghinion! Nu mai sunteti membru al acestei Comisii, care cumva a avut un acces privilegiat la anumite dosare. Trebuie o procedura mai complicata pentru dumneavoastra pentru a avea acces...". Pana la urma a abandonat aceasta tentativa de a ajunge la aceste dosare, la Arhiva SOVROM-urilor.

http://life.hotnews.ro/stiri-prin_oras-10550079-adrian-cioflanca-istoric-despre-lupta-pentru-arhivele-comuniste-erai-ascunse-fonduri-intregi-erai-scoase-file-din-dosar-erai-lupta-primul-razboi-mondial-metru-metru.htm

Hotnews – 28 octombrie 2011

Piromanii arhivelor comuniste: "rusii cei rai", "moldovenii cei buni" / Cum se pedepseste "indrazneala" de a-i fi trimis o scrisoare lui Gorbaciov

Semnarea, la 14 ianuarie 2010, a decretului care prevedea crearea Comisiei pentru studierea regimului totalitar comunist din Republica Moldova "NU a insemnat deschiderea imediata a fondurilor de arhiva. A trebuit sa negociem cu fiecare institutie in parte", a povestit Igor Casu (istoric si membru al Comisiei pentru Analiza si Evaluarea Regimului Totalitar Comunist din Republica Moldova), in cadrul unei dezbateri ce a avut loc saptamana aceasta, in Capitala.

- Vezi mai jos cum au reusit membrii Comisiei din Moldova sa aiba acces la arhiva Serviciului de Informatii si Securitate, in ciuda minciunilor respectivei institutii
- Citeste despre ultimul caz de represiune politica din Moldova (in 1986)
- Parlamentarii basarabeni, colaborarea cu Securitatea si procesul de "Dosariada"

Igor Casu (istoric si membru al Comisiei pentru Analiza si Evaluarea Regimului Totalitar Comunist din Republica Moldova) despre "ce a insemnat decretul in termeni reali si in ce masura ne-a ajutat sa avem acces la arhive":

"Semnarea, la 14 ianuarie 2010, a decretului care prevedea crearea Comisiei pentru studierea regimului totalitar comunist din Republica Moldova "NU a insemnat deschiderea imediata a fondurilor de arhiva".

Punctul din decret care prevedea ca institutiile statului sa ne ajute era foarte vag. A trebuit sa negociem cu fiecare institutie in parte.

Astazi avem acces pana in '91 la toate dosarele, stenogramele... Intre timp, au fost distruse cateva din '89-'91, cateva pe timpul lui Snegur - in '96, (stenograme care priveau anumite critici la adresa lui Snegur; nu intamplator au fost arse in '96, pentru ca atunci era campanie electorala, iar Snegur concura cu Petru Lucinschi. Lucinschi nu a facut acelasi lucru).

Avand acces la arhive, am constatat ca au fost arse documente nu doar de catre "rusii cei rai", ci si de catre "moldovenii cei buni". Chiar pana in '93-'94 au fost arse dosare, de la SIS in special, aceste rapoarte ce reflectau starea de spirit a populatiei intr-un moment sau altul, de exemplu in '53, moartea lui Stalin, documente pe care de altfel rusii le-au pastrat.

Documentele pastrate ne permit sa reconstituim detaliat amploarea terorii pe teritoriul Republicii Moldova pana in anii '80. Avem ultimul caz de represiune politica in 1986: chiar in timpul perestroicii, Gheorghe David este trimis intr-un spital psihiatric, pentru ca a indraznit sa ii trimita lui Gorbaciov cateva scrisori in care critica politica nationala a Moscovei in Moldova, critica interdictia alfabetului latin si altele".

Sergiu Musteata (istoric si membru al Comisiei pentru Analiza si Evaluarea Regimului Totalitar Comunist din Republica Moldova):

"Au fost vreo 20 de sugestii la adresa Presedintelui, printre care crearea unui muzeu, crearea unor manuale de istorie a comunismului dupa exemplul Romaniei. Au ramas doar pe hartie. Doua incercari ale presedintelui Ghimpu de a prezenta aceasta sinteza in Parlament au esuat. La ultima sedinta la care am fost invitati toti membrii Comisiei, ne-am prezentat la Parlament si am vazut... usa: ni s-a spus va se amana pe un termen nedeterminat. Si cu asta s-a incheiat de fapt activitatea noastra in cadrul Comisiei.

La ultima tentativa a presedintelui Ghimpu de a mai face un transfer de la Arhiva Ministerului de Interne, insusi presedintelui interimar i-a fost interzis accesul in incinta Ministerului de Interne.

Asociatia Tinerilor Istorici a trimis o scrisoare prin care a intrebat toti deputatii din Parlament daca au colaborat cu organele KGB si SIS. Din 101 deputati, doar 40 ne-au raspuns (bineinteles ca nici unul nu a colaborat), iar 60 nici nu au binevoit sa raspunda. I-am dat in judecata si pana astazi continua asa-numitul proces de "Dosariada".

Noi am incercat sa testam astfel disponibilitatea Parlamentului intr-o eventuala Lege a Lustratiei. Am constatat ca sanse in Republica Moldova de a vota o lege legata de lustratie nu exista".

http://life.hotnews.ro/stiri-prin_oras-10549608-piromanii-arhivelor-comuniste-rusii-cei-rai-moldovenii-cei-buni-cum-pedepseste-indrazneala-trimis-scrisoare-lui-gorbaciov.htm